

Boodschap van paus Benedictus XVI voor de Werelddag voor migranten en vluchtelingen 2011

“Eén enige menselijke familie”

Beste broeders en zusters,

De Werelddag voor migranten en vluchtelingen biedt heel de Kerk de gelegenheid om na te denken over een thema dat verband houdt met het groeiend verschijnsel van de migratie, om te bidden dat de harten opengaan voor een christelijke opvang en om te bewerkstelligen dat in de wereld gerechtigheid en liefde, de steunpilaren voor de opbouw van een authentieke en duurzame vrede, groeien. “Zoals ik u heb liefgehad, zo moet ook gij elkaar liefhebben” (Joh. 13,34) is de uitnodiging die de Heer met kracht tot ons richt en voortdurend tot ons herhaalt: als de Vader ons roept om in zijn welbeminde Zoon geliefde kinderen te zijn, dan roept Hij ons allen ook om elkaar te erkennen als broeders en zusters in Christus.

Uit deze diepe verbondenheid tussen alle menselijke wezens komt het thema voort dat ik dit jaar heb gekozen voor onze overweging, “Eén enige menselijke familie”, één enige familie van broeders en zusters in samenlevingen die steeds meer multi-etnisch en intercultureel worden, waar ook de personen met een verschillende godsdienst worden aangespoord tot een dialoog om tot een serene en vruchtbare samenleving te komen met respect voor gewettigde verschillen. Het *Tweede Vaticaanse Concilie* stelt dat “alle volkeren één gemeenschap vormen; zij hebben één oorsprong, daar God heel het menselijk geslacht over de gehele oppervlakte van de aarde deed wonen; zij hebben één einddoel: God, wiens voorzienigheid, bewijzen van goedheid en heilsbesluiten zich uitstrekken tot allen” (*Nostra aetate*,

1). Zo “leven wij niet toevallig naast elkaar; wij gaan allen voort langs een gemeenschappelijke weg, als mannen en vrouwen en daarmee als broeders en zusters” (*Boodschap ter gelegenheid van Wereldvrede dag 2008*, 6).

De weg is dezelfde, die van het leven, maar de omstandigheden die wij op dit traject doormaken, zijn, verschillend: velen moeten de moeilijke ervaring van migratie in haar verschillende uitingen onder ogen zien: intern of internationaal, permanent of seizoensgebonden, economisch of politiek, vrijwillig of gedwongen. In verschillende gevallen wordt het vertrek uit eigen land gestimuleerd door diverse vormen van vervolging, zodat vluchten noodzakelijk wordt. Het verschijnsel zelf van de globalisering, dat

kenmerkend is voor onze tijd, is verder niet alleen een socio-economisch proces, maar brengt ook “een in toenemende mate met elkaar vervlochten mensheid” met zich mee, daarbij geografische en culturele grenzen overschrijdend. Wat dit betreft houdt de Kerk niet op eraan te herinneren dat de diepe betekenis van dit proces in deze tijd en zijn fundamenteel ethisch criterium nu juist worden gegeven in de eenheid van de familie van de mensheid en het vorderingen maken in het goede (vgl. Benedictus XVI, encycliek *Caritas in veritate*, 42). Allen maken dus deel uit van één enige familie, migranten en lokale bevolkingen die hen opvangen, en allen hebben hetzelfde recht om gebruik te maken van de goederen van de aarde, waarvan de bestemming universeel is, zoals de sociale leer van de Kerk leert. Hier vinden solidariteit en samen delen hun grondslag.

“In een samenleving op weg naar globalisering moet het algemeen welzijn en de inzet daarvoor zonder meer de dimensies van de gehele familie van de mensheid, dat wil zeggen de gemeenschap van de volkeren en de naties, aanvaarden, zodat zij de “aardse stad” vormen in eenheid en vrede en deze tot op zekere hoogte maken tot een voorafbeelding van de onbegrensde stad van God” (*Caritas in veritate*, 7). Dit is het perspectief van waaruit men ook de werkelijkheid van de migraties moet bekijken. Zoals reeds de dienaar Gods Paulus VI opmerkte, is immers “het gebrek aan broederschap tussen de mensen en de volkeren” de diepe reden van onderontwikkeling (encycliek *Populorum progressio*, 66) en – zo kunnen wij toevoegen – heeft een grote invloed op het verschijnsel van de migratie. Menselijke broederschap is de soms verrassende ervaring van een relatie die verenigt, van

een diepe band met de ander, die anders is dan ik, gebaseerd op het simpele feit dat wij mensen zijn. Wanneer deze wordt aanvaard en op verantwoorde wijze wordt beleefd, voedt zij een leven van gemeenschap en samen delen met allen, in het bijzonder met de migranten; zij ondersteunt de gave van zichzelf aan de ander, aan zijn welzijn, aan het welzijn van allen in de lokale, nationale en mondiale politieke gemeenschap.

De eerbiedwaardige Johannes Paulus II onderstreepte ter gelegenheid van deze zelfde dag in 2001 dat “het universele algemene welzijn heel de familie van volkeren omvat en iedere vorm van nationalistisch egoïsme overstijgt. Het recht om te emigreren moet ook in deze context worden gezien. De Kerk erkent dat ieder mens dit recht heeft, in de dubbele zin van de mogelijkheid om het eigen land te verlaten en de mogelijkheid om naar een ander land te gaan om daar betere levensomstandigheden te zoeken” (*Boodschap voor de Werelddag voor Migrant en Vluchtelingen 2001*, 3; vgl. Johannes XXIII, encycliek *Mater et Magistra*, 30; Paulus VI, encycliek *Octogesima adveniens*, 17). Tegelijkertijd hebben staten het recht om de migratiestromen te reguleren en de eigen grenzen te beschermen, waarbij zij te allen tijde het respect garanderen dat iedere menselijke persoon op grond van zijn waardigheid toekomt. Bovendien hebben de migranten de plicht om in het land van opvang te integreren, om de wetten en de identiteit ervan te respecteren. “Het is de kunst om een combinatie te vinden van de opvang die ieder mens toekomt, zeker als hij in nood verkeert, en een inschatting van wat er nodig is om zowel de plaatselijke bevolking als de nieuwkomers een waardig en vreedzaam leven te laten leiden” (Johannes

Paulus II, *Boodschap ter gelegenheid van de Internationale Dag voor de Vrede*, 2001, 13).

In deze context is de aanwezigheid van de Kerk, als volk van God in de geschiedenis op weg temidden van alle volkeren, een bron van vertrouwen en hoop. De Kerk is immers “in Christus als het ware het sacrament, dat wil zeggen het teken en het instrument, van de innige vereniging met God en van de eenheid van heel het menselijk geslacht” (Tweede Vaticaans Concilie, dogmatische constitutie *Lumen gentium*, 1); en dankzij het werken van de Heilige Geest in haar “is de poging tot een medemenselijkheid die heel de wereld omvat niet ijdel” (Idem, pastorale constitutie *Gaudium et spes*, 38). In het bijzonder vormt de heilige eucharistie in het hart van de Kerk een onuitputtelijke bron van gemeenschap voor de mensheid. Dankzij haar omvat het volk “alle rassen en stammen en volken en talen” (Apok. 7,9), niet met een soort heilige macht, maar met een hoogste dienst van de liefde. Het beoefenen van de liefde, vooral jegens de armsten en de zwaksten, is inderdaad het criterium dat de authenticiteit van de eucharistievieringen bewijst (vgl. Johannes Paulus II, apostolische brief *Mane nobiscum Domine*, 28).

In het licht van het thema “één enige menselijke familie” dient er specifiek aandacht te worden geschonken aan de situatie van de vluchtelingen en de andere gedwongen migranten die een relevant onderdeel uitmaken van het verschijnsel van de migratie. Ten opzichte van deze mensen die voor geweld en vervolging vluchten, heeft de internationale gemeenschap duidelijk omschreven verplichtingen op zich genomen. Het respecteren van hun rechten begunstigt, evenals de

juiste zorg voor veiligheid en maatschappelijke cohesie, een stabiele en harmonieuze samenleving.

Ook in het geval van gedwongen migranten voedt solidariteit zich met de “reserve” aan liefde die ontstaat uit het feit dat wij elkaar als één enige menselijke familie en, voor de katholieke gelovigen, als ledematen van het Mystieke Lichaam van Christus beschouwen: wij zijn immers van elkaar afhankelijk, allen verantwoordelijk voor de broeders en zusters in mens-zijn en, voor wie gelooft, in het geloof. Ik had reeds de gelegenheid om te zeggen dat “het opnemen van vluchtelingen en het verlenen van gastvrijheid aan hen voor alle een verplicht gebaar is van menselijke solidariteit, opdat zij zich niet geïsoleerd voelen vanwege onverdraagzaamheid en desinteresse” (*Algemene audiëntie van 20 juni 2007: Insegnamenti II*, 1 (2007)). Dat betekent dat allen die worden gedwongen om hun huis en hun land te verlaten, geholpen zullen worden om een plaats te vinden waar zij in vrede en veiligheid kunnen leven, waar zij kunnen werken en de rechten en plichten die in het land dat hen opneemt bestaan, op zich kunnen nemen door bij te dragen aan het algemeen welzijn zonder de religieuze dimensie van het leven te vergeten.

Een bijzondere, altijd met gebed gepaard gaande gedachte zou ik ten slotte willen wijden aan de buitenlandse en internationale studenten, die ook een groeiende realiteit zijn binnen het grote verschijnsel van de migratie. Het betreft een categorie die, ook sociaal gezien, relevant is in het perspectief van hun terugkeer als toekomstige leiders naar het land van herkomst. Zij vormen de culturele en economische “bruggen” tussen de landen van herkomst en die van opvang en dit alles

gaat nu juist in de richting van het vormen van “één enige menselijke familie”. Dit is de overtuiging die de inzet ten gunste van de buitenlandse studenten moet ondersteunen en waarmee de aandacht gepaard moet gaan voor hun concrete problemen, zoals economisch behoeftige omstandigheden of het onbehagen zich alleen te voelen, wanneer zij geconfronteerd worden met een zeer verschillende maatschappelijke en universitaire omgeving en met aanpassingsproblemen. Wat dit betreft, wil ik graag eraan herinneren dat “het behoren tot een universitaire gemeenschap... betekent op het kruispunt staan van de culturen die de moderne wereld hebben gevormd” (Johannes Paulus II, Tot de Amerikaanse bisschoppen van de kerkprovincies Chicago, Indianapolis en Milwaukee op *ad limina*-bezoek, 30 mei 1986: *Insegnamenti XXI*, 1 [1998], 1116). Op school en op de universiteit wordt de cultuur van de nieuwe generaties gevormd: van deze instituten hangt dus in hoge mate hun vermogen af om naar de mensheid te kijken als naar een familie die geroepen is om verenigd in verscheidenheid te zijn.

Beste broeders en zusters, de wereld van de migranten is uitgestrekt en divers. Zij kent schitterende en veelbelovende, maar helaas ook zovele andere, dramatische en onwaardige ervaringen van de mens en van maatschappijen die zich beschaafd noemen. Voor de Kerk is deze werkelijkheid een veelzeggend teken van onze tijd, dat de aandacht vestigt op de roeping van de mensheid om één enige familie te vormen en tegelijkertijd op de moeilijkheden die in plaats van haar te verenigen haar verdelen en verscheuren. Laten wij de hoop niet verliezen en bidden wij samen tot God, de Vader van allen, dat Hij ons helpt om in staat te zijn, ieder in eerste

persoon, mannen en vrouwen, tot broederlijke betrekkingen; en dat op maatschappelijk, politiek en institutioneel vlak wederzijds begrip en achting tussen volkeren en culturen toenemen. Met deze wensen en onder aanroeping van de voorspraak van de heilige Maria, *Stella maris*, zend ik van harte aan allen de apostolische zegen, in het bijzonder aan de migranten en de vluchtelingen en aan allen die op dit belangrijke terrein werkzaam zijn.

Uit Castel Gandolfo, 27 september 2010

Benedictus XVI

© 2010 - Libreria Editrice Vaticana /
Secretariaat RK Kerk

Vertaling: drs. H.M.G. Kretzers